

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 30, nr. 1 (maart 2014)

Van de voorzitter

Dag beste mensen,

Het seizoen zit er al weer bijna op. Daarom enkele mededelingen.

In ons archief liggen de tijdschriften van onze zuster historische verenigingen ter inzage.

Wanneer u deze wilt inzien kom dan de eerste woensdag van de maand naar ons archief. Daar zijn bestuursleden aanwezig. U kunt dan waar nodig geholpen worden ook voor andere zaken.

Ook op de website www.oldreurle.nl kunt u veel informatie vinden om uw vragen te beantwoorden.

We zijn geopend elke eerste woensdagmiddag van de maand van 13.30-16.30 uur van oktober tot mei.

Dan ook nog wat informatie over het reisje op 22 mei a.s.

Op de thema-avond van 12 februari jl. heeft dhr. J. Berends deze reis uitvoerig toegelicht met informatie en dia's.

We gaan deze keer naar de Zuid-Westhoek van Drenthe tussen Hoogeveen en Meppel.

De reis eindigt in het bijzondere dorp Staphorst.

U kunt zich opgeven voor deze reis bij een van de bestuursleden.

Woensdag 12 maart houden wij om 19.30 uur onze Algemene Jaarvergadering. U kunt hierover alles lezen in deze Kroezeboom. Daarna volgt de laatste thema-avond.

In de agenda voor de jaarvergadering leest u dat ik aftredend ben en niet herkiesbaar. Daarom neem ik nu al afscheid van u die niet op de jaarvergadering komen.

Ik wens u allen veel plezier bij onze historische vereniging tot in lengte van jaren.

Het gaat u allen goed.

Tot ziens.

Met vriendelijke groeten,
Dinant Chr. Weenk.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 2 is voor 10 mei 2014. U kunt het verzenden naar: braakhekkewh84@gmail.com of voor het adres, zie de colofon. Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten. Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Mededeling inzake incasso contributie

Voor het innen van de contributie maken wij gebruik van een door U gegeven automatische incasso.

In verband met de overgang naar het nieuwe Europese incassosysteem SEPA zijn wij verplicht u het incassant ID van de bank mede te delen.

Het INCASSANT ID VAN DE Historische Vereniging Old Reurle is:

NL16 ZZZ 4010 3401 0000

Afgiftedatum: 24-05-2013

Naam bank: RABO BANK Graafschap-Noord.

De contributie voor dit jaar zal in de 2e helft maart 2014 worden geïnd.

Leden die geen machtiging hebben afgegeven ontvangen een factuur van de penningmeester.

Het bestuur.

Van het secretariaat

Wij ontvangen regelmatig nieuwsbrieven en uitnodigingen voor presentaties, tentoonstellingen enz.

Men verzoekt ons om dit aan de leden kenbaar te maken.

We willen hieraan graag voldoen ook al omdat er vaak interessante uitnodigingen bijzitten waar iemand naar toe zou willen.

Om dit snel aan de leden te berichten plaatsen we deze nieuwsbrieven op onze website onder de kop NIEUWSBRIEVEN.

Door in te loggen op onze website www.oldreurle.nl kunt u deze nieuwsbrieven lezen.

Het is de moeite waard om ook eens verder onze geheel vernieuwde website te bekijken.

Leo Besselink.

Algemene Ledenvergadering

Uitnodiging voor de leden van Historische Vereniging Old Reurle voor de Algemene Ledenvergadering volgens het huishoudelijk reglement van de vereniging.

Datum: Woensdag 12 maart 2014

Plaats: "De Sprankel", Domineesteege in Ruurlo.

Aanvang: 19.30 uur.

AGENDA.

1. Opening en mededelingen.
2. Notulen van vorige vergadering d.d. 11 maart 2013, zie "Onder d'n Kroezeboom" 2^e kwartaal 2013.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag 2013 secretaris, zie: "Onder d'n Kroezeboom" 1e kwartaal 2014.
5. Jaarverslag penningmeester.
6. Verslag kascontrole.
Commissie: mw. T. Huitema en dhr. R. Siemens.
Dhr. R. Siemens is aftredend en zal worden vervangen door het reservelid dhr. H. Kasteel.
Er zal een nieuw reservelid benoemd worden.
7. Bestuursverkiezing:
Aftredend zijn dhr. D.C. Weenk niet herkiesbaar en mw. J. Schepers-Abbink wel herkiesbaar.
Voorstel: mw. J. Schepers-Abbink te benoemen tot bestuurslid voor een periode van jaar.
Voor de vacante bestuurszetel zijn we op zoek naar een kandidaat.
8. Verhoging van portokosten voor het verzenden van het tijdschrift "Onder d'n Kroezeboom" van € 6,00 naar € 10,00 per jaar.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Na afloop van de vergadering zal dhr. J. Nijstad uit Lochem een lezing verzorgen met als titel: "Land- en penseelstreek, schilders en schilderijen in relatie tot de Berkel."

Jaarverslag secretaris 2013

Jaarverslag secretaris 2013 van de Historische Vereniging Old Reurle

Bestuur

Op de Algemene Ledenvergadering d.d. 11 maart 2013 waren de bestuursleden Ina Hummelink-Klein Brinke en Leo Besselink aftredend. Zij werden voor een periode van 4 jaar herbenoemd. Het bestuur vergaderde 6 keer en had nog een aantal commissiebijeenkomsten.

Activiteiten

Ook dit seizoen hebben we weer zes thema-avonden kunnen plannen. Helaas kon de avond in december -wegens het niet beschikbaar zijn van de Sprankel - niet doorgaan. Zoals gebruikelijk waren de avonden weer prima verzorgd door Ina en Jannie Schepers. Diverse sprekers hebben ons interessante avonden bezorgd. De opkomst was zeer goed.

In mei hebben we een mooie dagtocht gemaakt langs de Oude IJssel vanaf de oorsprong tot in Doesburg en aldaar bezoek gebracht.

Dames bedankt voor jullie werk.

Verder waren we weer aanwezig op de braderie.

Tijdschrift “Onder d’n Kroezeboom”

Helaas ontvingen we op 17 september bericht van het overlijden van Lou Banda.

De redactie zal dus versterkt dienen te worden.

We hebben dhr. Arjen van Gijssel bereid gevonden om in het nieuwe seizoen de vacante plaats in te nemen. We wensen Arjen en de redactie toe dat ze op dezelfde wijze mogen samenwerken.

Redactie zeer bedankt voor het vele en goede werk.

Ook de bezorgers van ons tijdschrift hartelijk dank voor het bezorgen van de Kroezeboom.

Landbouwwerktuigen

De groep onder leiding van Henk Klein Brinke heeft weer prima werk verricht. Elke 1^e dinsdagmiddag van de maand waren ze aanwezig om onderhoudswerkzaamheden te verrichten.

Alles ziet er weer prima uit en er zijn ook weer een aantal artikelen bijgekomen. De boerderij is uitgebreid en voor het komende seizoen staat een uitbreiding met een bakoven op het programma.

Commissieleden bedankt voor jullie vele werk.

Leden

Het ledenaantal is helaas weer onder de 500 gedaald door opzeggingen en overlijden.

We hebben de familie van de overleden leden onze deelneming betoond met een condoleance.

Allen blijven in onze herinnering.

Boeken, Dvd's

Onze artikelen worden regelmatig op bijeenkomsten en via onze website besteld.

Nieuwe leden ontvangen met ingang van het seizoen het boek “Ruurlo van 1900 tot Berkeland” cadeau.

Website

Onze website is door Jan Gotink geheel vernieuwd en wordt veel bezocht.

Jan bedankt voor het vele werk.

Adverteerders

Het merendeel van de adverteerders heeft het contract verlengd; wel zijn er enkele opzeggingen.

We zijn bezig om nieuwe bedrijven te bezoeken voor een advertentie op onze website en in ons tijdschrift. Alle adverteerders zeer bedankt voor jullie medewerking.

Archief

Het eerste seizoen in ons nieuwe archief in de Bibliotheek zit er op. Het is ons prima bevalen.

Elke woensdagmorgen zijn we aanwezig om werkzaamheden uit te voeren.

Van oktober tot 1 mei zijn we elke eerste woensdagmiddag open voor bezoekers.

Verder kan dit ook op afspraak.

Het bestuur wenst u allen een goed en gezond 2014.

Ruurlo, 12 maart 2014.

Secretaris, L.W. Besselink.

De Jaeger

We hebben in de vorige Onder d'n Kroezeboom kunnen lezen over de Aalbersen die op de boerderij de Denneboom woonden welke op de Luesinkbrink staat. Zij leefden daar van de boerderij en de later gestarte herberg. Nadat in het dorp 'het spoor' een feit was geworden in 1878 en Janna's broer Jan overleden was besloten Janna en haar man Steven Arfman de Denneboom te verkopen. Schuin tegenover het station kochten zij van de Ruurlose gemeenteveldwachter Jan Dekkers 600 m² grond in 1894. Er wordt een café met huis en schuur op gebouwd, nog in dat zelfde jaar, zijnde de grondslag van Stations koffiehuis Arfman het latere hotel 'De Jaeger'.

Mw. W.H. Braakhekke

Rond 1902 met 4e van rechts in het zwart Gerritje Sigtenhorst? Het zijn dan nog zandwegen.

Janna en Steven starten het als Stations koffiehuis. Het staat al spoedig goed aangeschreven, ook buiten Ruurlo. Waarschijnlijk zijn ze begonnen zonder logies

accommodatie. Een regel uit een verhaal duid daarop, spelende in 1911: "Van mor'n in Reurle, he'k oe ezeg, begon 't al. Wiej hadden de fietse toe-ezat bieJ Arf-

man, den meug iej wal kennen, van dat café bie'j 't spoor..."etc.

Volgens het familieverhaal gaat ook de 'heer van Ruurlo' na de jacht even bij Janna aan om een glas te drinken. Als Steven in 1918 sterft gaat Janna nog door totdat zij ook in 1924 sterft. In die tijd kwamen ook poststukken en vrachtgoed, die met de trein werden aangevoerd, bij hen binnen en werd dat door hun gesorteerd. Hun zoon Reint, die nog op de Denneboom geboren was, volgt hen op. Op een lang reclame bord boven de dakgoot staat dan al met grote letters te lezen: Logement Biljart Stalling.

Verbouwingen

September 1925 krijgt Reint vergunning voor het verbouwen van de woning. Het bewoonde gedeelte wordt dan 116 m² met drie woonvertrekken en twee zolderkamers. Er zijn dan vier stookplaatsen en vier schoorstenen in het gebouw. De schoorstenen komen 1.05 m. boven het platte dak van mastiek en de dakpannen uit. De kelder is afgedekt met troggewelven. Er gaat een riolering naar de sloot en een naar de beerput. Het werk werd uitgevoerd door H. Venderbosch uit Ruurlo. Het verdere gebouw ziet er dan als volgt uit: van het station afkomend komt u binnen in de koffiekamer welke 7 m. breed is met rechts daarvan de kleine zaal van vier meter, de diepte van beiden is 5. 50 m. Daarachter is een zaal van 8.83 m. en 5 m. breed. Achter de koffiekamer is de gang,- de trap,- het toilet en de toegang naar het woongedeelte welke ook een uitgang met portaaltje naar de weg heeft. Achter het gebouw staat een schuur, naast die van de smidse van Teger, van vier m. breed. Aan de weg kant met grote openslaande deuren zodat er koetsen en wagens in gestald kunnen worden. Daar achter is plaats om vijf paarden te stallen, de totale breedte is hier 5.60 m. door een aanbouw met een deur, zodat men hier naar binnen kon om de paarden te verzorgen. Achter de stallen is nog een gescheiden bergplaats waar ook de voorraad kolen ligt.

In 1929 vraagt Reint een vergunning voor een veranda aan de voorpui van het Stations koffiehuis, met dichte zijwanden die gemaakt worden met glasramen met onder en boven betimmering. H. Venderbosch te Ruurlo gaat dit maken.

Smederij garage en pomp, op de motor Teger. Woonhuis en stationskoffiehuis Arfman boerderij bij het station op de achtergrond.

Dan in 1939 wordt de schuur al herbouwd op de bestaande fundering. De gevels en wanden worden van kleistenen opgemetseld en er komt een sporenkap op met mulden dakpannen.

Aannemer A.J. Lindenschot is de uitvoerder. Nu komen de paarden aan de weg kant te staan met de hoofden naar de kant van Teger. Aan de zijkant waar men voorheen met de paarden naar binnen kon, komt nu een wasplaats daarachter nog een bergplaats en kolenhok met daar nog achter een afdak van drie meter.

De nieuwe uitbaters worden Susca en Herman Besseling, zij zijn sinds hun trouwen café baas op de boerderij bij het station. Hun dochter Francis werd er geboren. De dag dat ze verhuisden naar 'Arfman' was het zo glad dat de huisraad op een lange ladder werd gezet en zo na de overkant werd gesleept. De fam. Braakhekke kwam vervolgens met hun groente zaak in de boerderij. Zoon Herman werd het speelkameraadje van Francis.

In 1942 wordt een vergunning aangevraagd om aan de zijkant van de kleine zaal een stuk aan te bouwen voor een privaat. Leges kosten f 1,00. Het is dan nog wijk A nr. 40.

Er komt een plat dak op. Nu wordt het werk uitgevoerd door M.J. Wevers en Lindenschot.

W.O.2

Tijdens één van de bombardementen op het spoor, op een zaterdagmiddag 24 februari 1945? viel een bom op de schuur en het huis. Dochter Francis schrijft nu daarover: Toen ons huis gebombardeerd werd waren wij niet thuis maar op de boerderij van de fam. Steenblik aan de Slootsdijk. We hadden daar een paar kamers omdat het veel te gevaarlijk was zo dicht bij het station te wonen. Het huis werd inderdaad getroffen, vader was thuis, hij was onder de trap gaan staan, wilde naar de kelder maar kreeg de kans niet de deur open te maken. (was op slot). Moeder zag de bommen vallen en was er zeker van dat het huis geraakt was, zij ging op de fiets naar het dorp. Onze Tinie was pas een paar weken oud, geb. in november, ik meen dat het gebeurde in januari 1945? Vaders jachthond zat onder het puin, het schuurtje waar de jachthond huisde was ook helemaal weg maar oom Hein Besseling vond Freka gelukkig levendig terug. Na de bevrijding konden wij weer naar huis, maar de hoek van het huis was weg.

Daar er in die dagen geen bouw materiaal was bleef het een hele tijd zo.

Voor ons kinderen was dat wel leuk, je kwam de slaapkamer uit en zag je vriendjes op straat lopen.

Muizen: Vader dacht een soort glazen aquarium met wat witte muizen, zou voor de klanten wel leuk zijn. Het stond op het muurtje in het café, met van alles erin om de muizen bezig te zien. Moeder Sisca vond het maar griezelig en jawel hoor het hele geval was al snel van de muur gevallen en toen duurde het niet lang meer voor we grijze muizen met witte vlekken hadden. Ik herinner mij dat nog heel goed! Willen Eikelkamp was al die jaren bij ons als ober en voor ons kinderen een tweede vader en naar hem werd ook geluisterd. Allemaal goede herinneringen. Tot zover Francis.

Wat er daar verder door het bombardement gebeurd was; de zijmuur van garage Teger was weggedrukt en daardoor was het dak aan deze kant naar de grond gezakt Het varken wat in de schuur was werd terug gevonden, daar waar nu de vijver is, hevig bloedend alwaar het dier aan zijn verwondingen bezweek. Bij Teger zat één van de dochters boven in bad en de ander was een brood aan het bakken voor een cadeautje, zij kwamen met de schrik vrij. Daar het zaterdagmiddag was waren ook de mensen die voor de Organisatie Todt (OT)¹ moesten werken vrij, op werkdagen kwamen zij geregeld naar de smederij om hun spaden te slijpen, eigenlijk om zich een poosje te drukken, maar nu was dus iedereen gelukkig naar huis.

Dan op 29 maart 1947 wordt door het College van Alg. Commissarissen van den Wederopbouw en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ruurlo "toestemming verleend tot herbouwen gedeeltelijk vernield woonhuis door oorlogsgeweld". G.K. Veeze uit Ruurlo is de architect. (Hij staat ook op één van de muurschilderingen) Het woongedeelte krijgt dan een woonvertrek van negentien m² en een keuken van 15 m². Op de zolder komt nu naast twee slaapkamers ook een badkamer. De schuur wordt niet meer herbouwd als zodanig. Als er nog paarden te stallen zijn kunnen die naar de overkant bij Braakhekke, Er komt wel een houten schuurtje.

Hotel-café-restaurant De Jaeger wordt de nieuwe naam.

Besseling was een hartstochtelijk jager en hij veranderde de gelagkamer in een gezellige jachtkamer, gedecoreerd met jacht attributen zoals jachtwapens, hertengeveien, opgezette konijnen, Vlaamse gaaien en een vos.

Zij lieten in 1947 de nu nog steeds aanwezige wandschilderingen aanbrengen door Piet te Lintum (Aalten 1909-Winterswijk 1985 'De schilderende ambassadeur van de Achterhoek').

Het zou heel goed kunnen dat dit nog een rijm is van rentmeester Jan Albers.

De fam. Besseling kocht in 1953 het door hen zo omgedoopte De Jaeger voor f 19.375,00 doch verkochten het nog dat zelfde jaar en emigreerden naar Canada. Een schoolgenootje van zoontje Frits kwam meerdere keren kijken of hij wel echt weg was, hij vond het maar niets.

Besseling was voor zijn trouwen loodgieter in de zaak van zijn ouders samen met zijn broers Hein en Gerrit. In Canada gaat hij dit beroep weer uitoefenen en is daar goed in geslaagd.

Nieuwe eigenaar wordt H.J. Groot Kormelink (Hendrik). Het accent komt nu te liggen op het hotel gedeelte en feesten. Zij krijgen een vergunning voor het vergroten en vernieuwen van de zaal die nu 6.75x 10.45 m. lang wordt, opgetrokken van steen met een mastiek plat dak hetgeen uitgevoerd gaat worden door J.B. Lankveld te Ruurlo. Het loopt blijkbaar goed want het opvolgende jaar kan Lankveld weer aan de slag om op de zolder 5 slaapkamers en een douche te

maken. Daarvoor wordt de buiten achtermuur verhoogd/een verdieping erop gebouwd en in plaats van een zadeldak komt er nu een plat dak met mastiek.

Het bedrijf wordt ook vermeld als A.N.W.B.-bondshotel-café-restaurant met 24 bedden op tweepersoonskamers en met warm en koud stromend water.

Hoe De Jaeger het tot nu toe verging leest u in een volgende uitgave.

Verklaring van 1: Organisatie Todt (OT); Het voerde alle bouwopdrachten voor de 'Wehrmacht' uit. Vanaf 1942 werden er naast vrijwilligers ook veel dwangarbeiders en krijgsgevangenen voor de activiteiten van de OT ingezet. De organisatie is genoemd naar Fritz Todt. Zo'n 60.000 burgers hebben daarvoor bouw- en graafwerkzaamheden verricht.

Bronnen: Gemeente archief, verhalen van buurtbewoners, krantenartikelen, e.d., archief W. Groot Kormelink. Internet en genoemde personen.

Eén van de muurschilderingen.

Franse tijd in Ruurlo: wisseling van de macht?

De Franse tijd (1795-1813; zie de tabel) is Ruurlo niet ongemerkt gepasseerd. Ruurloërs vervulden een bestuurlijke rol op zowel regionaal als landelijk gebied. De familie Van Heeckeren behoorde tot het zo betwiste 'ancien regime' (oud landsbestuur), maar wist zich aardig staande te houden. Berend Wildrik, latere inwoner van Ruurlo op de Rijkenbarch, zat even in het landsbestuur. De heer van Ruurlo, Willem Hendrik Alexander Carel (WHAC), overtuigd Oranjegezind, vervulde onder Willem I vanaf 1813 een even voorname rol op het Gelderse en landelijke toneel als zijn vader Johan Derk Carel (JDC) dat deed voorafgaand aan alle regimewijzigingen. J.A. Luitjes, nog in de Franse tijd tot maire (burgemeester) van Ruurlo benoemd, bleef als toonbeeld van rust meer dan dertig jaar burgemeester onder koning Willem I.

Dhr. A.K. van Gijssel

De republiek

De patriotten streden in Nederland fel tegen het ancien regime. Die gevestigde orde was de groep adellijke families en regenten rond stadhouder Willem V. Zij hadden het voor het zeggen in Nederland en hoewel veel functies niet erfelijk waren, gingen de belangrijke baantjes vaak wel van vader op zoon over. Je had adellijke families als de Bentincks, de Van Wasse-naars en de Van Heeckerens. In deze tijd

was JDC van Heeckeren heer van Ruurlo. Hij was een drukbezet bestuurder, onder andere de laatste landdrost van Zutphen, burgemeester van Groenlo en Zutphen en daarnaast natuurlijk grootgrondbezitter. Zijn banden met het koningshuis waren hecht met functies als kamerheer en opperstalmeester. Toen Willem V naar Engeland vluchtte, zat dochter Sophia van Heeckeren als grootmeesteres in het gezelschap van de prins.

Tabel tijdvakken Franse tijd in Nederland

- Bataafse Republiek (1795-1801)
- Bataafs Gemenebest (1801-1806)
- Koninkrijk Holland (1806-1810)
- Annexatie door het Eerste Franse Keizerrijk (1810-1813)
- 1813 herstel onafhankelijkheid. Willem I koning der Nederlanden

Willem Hendrik Alexander Carel Baron van Heeckeren van Kell, 1747-1847 omstreeks 1810.

Juist in 1795, het jaar dat de patriotten aan het roer kwamen, overleed JDC aan “een slepende ziekte”. Zijn zoon Willem Hendrik Alexander Carel van Heeckeren volgde hem op eenentwintigjarige leeftijd als heer van Ruurlo op. De erfenis tussen WHAC en zijn moeder en zussen werd nog afgewikkeld volgens de verervingsregels uit het ancien regime. Land en de goederen werden door het nieuwe regime niet ontnomen.

Wel schreef WHAC in 1798 een brief aan het patriottische Uitvoerend Lichaam (Bataafse republiek) met het verzoek tot schadevergoeding voor ‘vervallen leenrechten’. Het ging daarbij om jachtrechten her en der in de Achterhoek. In dat Uitvoerend Lichaam zit in dat jaar Berend Wildrikij, latere inwoner van Ruurlo (zie kader canon). Ze zullen nog veel met elkaar te maken krijgen.

Vadertje Wildrik

Canon Ruurlo

1754 – 1831

Een bijzonder burger van Ruurlo was 'vadertje' Wildrik (1754-1831), die leefde in de tijd dat in Frankrijk Napoleon heerste en wij bij Frankrijk ingelijfd werden. In die revolutionaire tijd eind 18e eeuw (Bataafse Republiek 1795-1806) zat hij in het landsbestuur, nadat stadhouder Willem V het hazepad naar Engeland had gekozen. Hij was een van de mensen die betrokken was bij een eerste proeve van onze Grondwet. Toen hij op gevorderde leeftijd in Ruurlo woonde (hij had hier uitgebreide bezittingen geërfd van zijn moeder), zat hij in het kerkbestuur en protesteerde hij tegen het feit dat de heer van Ruurlo eeuwig voorzitter was. Bij een escalatie daarover in 1824 verliet hij de vergadering en kwam nooit meer terug. Ironisch genoeg ligt hij nu op het kerkhof naast het familiegraf van de Van Heeckerens. In 2007 is zijn grafsteen weer onder het mos vandaan gehaald door Frits Toevank en barones Van Heeckeren van Kell. Een goede zaak, want beroemdheden moet je als dorp koesteren! (...)

Het kasteel met landgoed werd bij de boedelacte trouwens getaxeerd op 112.000 guldenⁱⁱⁱ. Die taxatie was nodig om te bepalen wat WHAC moest compenseren aan zijn zusters, die mede-erfgenaam waren. Moeder Johanna Juliana van Heeckeren van Wassenaer had

vruchtgebruik: ze bleef met WHAC's zus Louise Wilhelmina Frederique en schoonzus Alexandrine van Heeckeren van Kell wonen op het kasteel. Deze drie vrouwen komen daarom voor op de Ruurlose volkstellinglijst van 1808, samen met tien bedienden. De andere zus van WHAC,

Sophia Wilhelmina Petronella, trouwt juist in 1808 in de Dorpskerk met Unico van Wassenaar en gaat elders wonen^{iv}. Opvallend is dat de Franse legeraanvoerder B. la Cour^v in 1795 ook tijdelijk op het kasteel Ruurlo heeft gelogeed. Uit Winterswijk komt namelijk de volgende anekdote:

"...de Franschen commandant B. La Cour, die den 4en Juni 1795 aan onze vroedschap schriftelijk verzocht had hem op het kasteel te Ruurlo te bezorgen; zes paar katoenen kousen en een dozijn neusdoeken! De goede man kon ze te Ruurlo niet naar zijn zin krijgen en vertrouwde dat de Winterswijkers hem wel uit de verlegenheid zouden helpen.

Maar, ei lieve, nu raakte onze vroedschap in de verlegenheid. Ook hier 't dorp waren geen fijne (want dat zouden het moeten zijn!) heerenkousen en neusdoeken voorradig! En den Commandant zoo in 't ongerief laten - dat ging toch ook niet! Daarom lang en breed in de vergadering de zaak overwogen en voor alle zekerheid ook den plaatselijken Franschen Commandant er nog eens over gesproken! Totdat er gelukkig uitkomst kwam en in heel beleefde termen door den secretaris aan den Commandant geschreven werd, dat "ze" niet dadelijk in de gelegenheid waren het gevraagde te bezorgen, doch een bode zouden zenden over de grenzen in Munsterland, waar - naar zij meenden - ergens een goede winkel in die artikelen te vinden was. En wanneer zij dan daarna in de gelegenheid zouden zijn, het gevraagde te Ruurlo te bezorgen, dan hoopten zij, dat het kleine "cadeautje" een welkom bewijs zou mogen zijn van de warme genegenheid, die zij den hooggeëerden Commandant toedroegen!"ⁱ

Ballingschap?

WHAC komt in 1808 op de Ruurlose volkstellingslijst niet voor. Hoe zit dat? Hij, geboren Hagenaar (1774), studeert tot 1791 op de Latijnse school in Zutphen, wordt in 1793 als lidmaat van de Dorpskerk ingeschreven en vertrekt vervolgens naar Leiden, waar hij tot ongeveer 1795

Romeins recht studeert. Naar verluidt wijkt hij in dat jaar als Oranjegezinde uit naar het buitenland^{vii}. Vanaf 1798 wordt hij vaandrig (laagste officiersrang) in het Pruisische leger. Op een paspoort uit 1798 staat dat hij onder andere drie maanden in Bremen en Oost-Friesland verblijft^{viii}. Vaandrig in het leger blijft hij tot 1810.

In 1800 schrijft WHAC een brief aan de municipaliteit van Ruurlo waarin hij weigert een verklaring te ondertekenen dat hij de nieuwe orde 'niet zal tegenwerken'^{ix}. WHAC is Oranjegezin en zal dat blijven ook! Hij trouwt in 1800 in Oldenburg (Dld) met Geertruid Sara Agatha Pabst van Bingerden.

De familie Pabst zelf leeft op dat moment over de grens in ballingschap, zoals wel meer adellijke families in die tijd. Het kersverse paar Van Heeckeren gaat in Emmerik (Dld) wonen, in wat heet "vrijwillige ballingschap"^x. Daar wordt onder andere de bekende freule Sophie geboren. Maar in 1801 wordt een andere dochter, Sarah Agatha, nog in de Dorpskerk gedoopt. Of WHAC heen en weer pendelde naar Ruurlo of pas later in Emmerik ging wonen: het is onhelder. Hij ontvangt voor zijn kinderen felicitaties van de koninklijke familie uit Engeland met wie hij correspondentie onderhoudt^{xi}.

Onrust en ongemak in het dorp

Of het in Ruurlo in deze periode tot veel schermutselingen heeft geleid, is niet geheel bekend. Er zijn wat vaag gedocumenteerde zaken^{xii} als het omvertrekken van de vrijheidsboom op het Kerkplein en een schietincident bij dominee Viëtor^{xiii}. Net als in de omgeving^{xiv} trokken van tijd tot tijd soldaten op doortocht (naar Doesburg of Arnhem) voorbij, zowel van 'geallieerde' zijde, Engelse, Hannoverse soldaten als later, van Franse zijde. Die soldaten moesten gevoed worden en werden dan tijdelijk in de dorpen ingekwartierd. De Ruurlose inwoners moesten de legers ook hand- en spandiensten leveren: voedsel halen, met paarden en karren zwaar geschut vervoeren.

Bekend is verder dat in 1811 vierentwintig Ruurlose jongens werden geselecteerd voor de loting voor de expeditie onder Franse vlag naar Rusland^{xv}. En nog in april 1814, nadat Willem I al vorst is geworden en de rust leek weergekeerd, werden nog zo'n dertig Ruurlose mannen "gedesigneerd" om te marcheren naar Gorssel om mee te doen aan het voortdurende beleg van Deventer, waar de laatste Fransen zich verschanst hadden^{xvi}. Vlak daarna was het beleg voorbij.

Het lokaal bestuur

Bestuurlijk viel Ruurlo in de tijd rond de eeuwwisseling nog onder richter Adam Aberson. De richter hield zich bezig met rechts- en ordehandhaving en administratieve kwesties ten behoeve van het richteramtb. Het werd een tijd van steeds wisselende bestuurlijke inrichting en functies, maar de personen bleven vaak dezelfde. Ten tijde van het Franse keizerrijk (1811) kreeg Ruurlo net als andere gemeenten een Maire en een gemeenteraad, bestaande uit negen personen, waaronder de voormalig richter Aberson. De maire werd de heer J.A. Luitjes, op dat moment rentmeester van het kasteel. Luitjes komt voor op de eerdergenoemde volkstellinglijst van 1808, die nog onder verantwoordelijkheid van richter Aberson was opgesteld. Voortaan werd de gemeente verantwoordelijk voor de bevolkingsadministratie.

Toen na de slag van Leipzig in oktober 1813 de Fransen zoetjesaan door de vanuit Duitsland binnenvallende Pruisische troepen werden verdreven, werd net als in andere plaatsen de maire gewoon de nieuwe 'burgemeester'. Luitjes bleef zijn functie tot maar liefst 1838 vervullen^{xvii}. Men vergaderde ten huize van de burgemeester, eerst op de plek van het huidige hotel Avenarius en vanaf 1829 in het woonhuis waar nu de Keizerskroon staat^{xviii}.

Situatie in Ruurlo, aanvang 19^e eeuw

In 1808 woonden er in Ruurlo 1937 personen, ongeveer evenveel als het dorpje

Barchem tegenwoordig. Iedereen moet elkaar toen zo ongeveer gekend hebben. Er was sinds jaren overzichtelijk rijtjes beroepen: boer, notabel en middenstand. Blijkens een lijst 'weerbare mannen' (uit 1784) had je: de dominee (Vieter), twee kleermakers (Ter Vrugt en Ter Huerne), de schoenmaker (Esselenbroek), de metselaar (Doornink), smid (Capelle), kuiper (Cremer), verver (Dolfijn), winkelier (El-schot), dagloners en enkele 'joden' (Levij, Salomon en Moses Meijer).

Toen Luitjes na vijftien jaar Koninkrijk, in 1830, verslag deed over de toestand van Ruurlo aan de Gouverneur van Gelderland, waren er ruim twintig procent meer inwoners dan in 1808: 2380 in tal. In 1830 waren er 357 huizen in 14 wijken ("rotten"). Luitjes legde uit dat de huizen nog voornamelijk van leem en stro zijn gemaakt terwijl het overgrote deel van de wegen onverhard is, zoals de Dorpsstraat. Het gemeentebezit was beperkt tot een vrij nieuwe dorpsschool (waarde: 3000 gulden) en een schoolmeesterswoning (waarde: 2500 gulden). Er waren 185 paarden en 998 stuks hoornvee. Een dagloner verdiende 40 tot 50 cent per dag.

Over de wildstand en de jacht schreef burgemeester Luitjes met lichte ironie: *"De hoeveelheid van hazen en patrijzen is ordentelijk doch werkelijk minder als weleer, hetgeen moet worden toegeschreven aan de vrijheidsleus die met 1795 is begonnen en veelen, zo niet tot jager dan toch tot stroper, hoezeer menigwerf tot nadeel van zijn akkerbouw en ambacht heeft gevormd."*^{xix}

Carrière Heer van Ruurlo, 19e eeuw

Zodra Willem Frederik (Willem I) aan de macht kwam, kreeg WHAC zijn kans om actief aan de slag te gaan in de nieuwe bestuurlijke situatie. Hij genoot het vertrouwen van Willem I, al of niet als gevolg van het feit dat zijn zus in de hofhouding zat. WHAC werkte in de traditie van zijn vader ruim voorbij de schaal van het dorp Ruurlo, op regionaal en landelijk niveau. Direct na de landing van Willem I op het

strand van Scheveningen (nov. 1813) werd WHAC commissaris-generaal van het departement Boven-IJssel, op dat moment goeddeels het latere Gelderland. Daarna was hij hoofdschout in Doetinchem, maar ook kamerheer van koning Willem I.

Willem Frederik (1772-1843), prins van Oranje-Nassau. Oudste zoon van prins Willem V, later Willem I, koning der Nederlanden.

Naast zijn werk in de Tweede en Eerste Kamer was hij van 1825 maar liefst eenentwintig jaar Gouverneur (de huidige Commissaris der Koning) in Gelderland. In Ruurlo was hij ondertussen onder andere een actieve opperkerkmeester. Onder zijn leiding werd in 1845 de noordvleugel van de Dorpskerk vervangen. In 1846 overleed hij net als zijn vader als een man van staat in zowel Ruurlo als daarbuiten.

i Tischbein, reizend portrettist, tentoonstelling, 1987. ii inventarislijst Peeneman, huisarchief Ruurlo. iii canon van Ruurlo, lemma over vadertje Berend Wildrik. iv Tischbein, reizend portrettist, tentoonstelling, 1987. v NL adelboek, 1942 vi Het is waarschijnlijk dezelfde generaal-adjutant die met de fel Oranjegezinde Robert van Heeckeren van Suideras overlegt op huis Te Velde, als B la Cour aldaar tijdelijk verblijft. Robbert wordt door de Zutphense burgerij gezocht, maar La Cour toont zich mild en laat Van Heeckeren in ballingschap gaan. vii B.Stegeman, 1927 Het oude kerspel Winterswijk IN DEN FRANSCHEN TIJD. viii NNBW, lemma Van Heeckeren, WHAC, blz. 726. ix Inventarislijst Peeneman, huisarchief Ruurlo. x Inventarislijst Peeneman, huisarchief Ruurlo. xi Lemma WHAC van Heeckeren www.genealogieonline.nl. xii Inventarislijst Peeneman, huisarchief Ruurlo. xiii Zie archief Toevank, bibliotheek Old Reurle. xiv canon van Ruurlo, lemma over vadertje Berend Wildrik. xv Uitgave "Neele voor 200 jaar". xvi Glijnis, 2007, Onder d'n Kroezeboom. xvii archief Hietbrink, bibliotheek Old Reurle. xviii Wikipedia, lemma Luitjes. xix archief Toevank, doos 14, bibliotheek Old Reurle. xx canon van Ruurlo (lemma "burgemeest Luitjes en de kadastrale atlas" en Kroezeboom 1996; nr 3,4.

Amper 50 jaar geleden

Naoorlogse gebiedsannexaties

Dhr. W. Huitink

In het kader van de Nederlandse annexatie van Duits grondgebied na de tweede wereldoorlog (1940-1945) vroeg in oktober 1945 de Nederlandse Staat aan Duitsland een schadevergoeding van 25 miljard gulden ter compensatie van de geleden

oorlogsschade. In februari van datzelfde jaar 1945 was echter op de conferentie van Jalta reeds bepaald dat herstelbetalingen uitsluitend zouden worden toegestaan in natura en niet in de vorm van liquide middelen.

Op een conferentie van ministers van Binnenlandse Zaken van de westelijk geallieerde bezettingsmachten van Duitsland in 1947 te Londen gehouden, maakte de Nederlandse regering (Kabinet-Beel) aanspraak op een bepaalde annexatie van Duits grondgebied langs onze oostgrens. Er werden toen uiteindelijk, na diverse wijzigingen aangebracht te hebben, op 23 april 1949 in een slotverklaring enkele kleine grenswijzigingen ten gunste van Nederland aangekondigd hetgeen o.a. inhield dat het Duitse dorp "Elten" aan Nederland werd toegevoegd.

Elten, een dorpje aan de oever van de Rijn dicht tegen de Nederlandse grens bij Emmerich, wordt aan drie kanten omgeven door Nederlands gebied en telde destijds ongeveer 4500 inwoners. Het ligt zo'n 35-40 km. verwijderd van Ruurlo, reden waarom het zo vlak na de oorlog dan ook door vele Ruurloërs per fiets (zoveel auto's waren er destijds ook nog niet) als bezienswaardigheid in de zomerdag werd bezocht. Tegenwoordig is het na herindelung een stadsdeel van Emmerich.

Vanaf 1949 tot 1963 behoorde Elten tot Nederlands grondgebied.

De Bondsrepubliek Duitsland voerde na de annexatie van Elten, langdurige onderhandelingen met de Nederlandse Staat die op 8 april 1960 in Den Haag werden afgesloten met een overeenkomst waarin de Bondsrepubliek aangaf, 280 miljoen DM uit te keren voor teruggaaf van Elten.

Op grond van dit gesloten grensverdrag werd het gebied op 1 augustus 1963 weer overgedragen aan de Duitse autoriteiten, dus ruim 50 jaar geleden.

Heden ten dage tref je nog steeds in Elten Nederlandse opschriften en benamingen aan die stammen uit die tijd van annexatie zo ook de Hollandse architectuur in het centrum van dit grensplaatsje.

Zelfs een hotel aan de markt in Elten draagt nog steeds een Nederlandse naam.

Ook onze oud-burgemeester baron H.G.I. van Tuyll van Serooskerken had nog van

doen met Elten en verkreeg zelfs na zijn Ruurlose periode, landelijke bekendheid als landdrost van het destijds door Nederland geannexeerde Elten.

Een landdrost (of drost) was een Nederlands bestuursambtenaar die een bepaald gebied bestuurde, in dit geval: Elten. Hij bekleedde deze functie van oktober 1961 tot augustus 1963.

Burgemeester H.G.I. van Tuyll van Serooskerken

Burgemeester Van Tuyll van Serooskerken was een telg uit een adellijk geslacht en werd in 1917 geboren als zoon van ir. Frederik Christiaan Constantijn baron van Tuyll van Serooskerken, burgemeester van o.a. Zuilen. Zijn voorganger in Ruurlo was de in de oorlog aangestelde NSB-burgemeester W. van Hoppen die na de oorlog vanzelfsprekend niet meer als burgemeester terugkeerde. Nadat, na de bevrijding vanaf 1945 tot 1946, tijdelijk een locoburgemeester de taken waarnam, kwam dhr. Van Tuyll van Serooskerken in 1946 naar Ruurlo, verbleef hier tot 1952 en werd vervolgens in 1953 opgevolgd door burgemeester Jhr. mr. J.W. de Beaufort.

**Van de dorpskarke naor de heilige St. Willibrordus tot de Boskapel,
Van kasteel “Huize Reurle” tot de Kroezeboom.**

De olden toorns van uns dörpsken
tot't onvewoestbaore olde kasteel
bunt wachters, dee d'r al eeuwen staot
Wat ze um ow hen ok veranderd
ow standvastigheid blif onveranderd

Jullie geloed van de klokken
met ziene heldere klanken
beiert nog steeds aover uns hen en
aoveral heurt ze jullie soms good
aover de gronden van uns olde “Roderlo”

I'j blijft bewaard in de harten
van de Reurlsen
waorin ow naobers en
bewonners bunt verkast
Ow tied tikt zachtkes deur
onantasbaore bouwsels
vake anschouwd maor zeker
e-schilderd en fotografeert
in't midd'n van uns Roderlo
't dörpsken op stand
met zien twee gezichten

Vanalles he'j met e-maakt
van oorlog tot'n flink pakke snee
van formaat, beelden-storm
trouwen en armoo, riekdom,
naor groove,ok bevri'jding, maor
veural geleuf en leefde, jaorenlange
leiderschap van't olde geslacht
van de 'van Heeckerens'

Leu zeet ow as reuzen vaders
Streng maor toch van inborst good
In ow oetgestökte jäskes
dreumend onder ow spitsen hood
van eeuwen gelaeden tot noo, boowisse
Maor ok de olde mölle Agnetha
met zien wieken draejt nog steeds
onverminderd voort

At leu terugge komt van den vrömden,
bunt ze vake bli'j jullie waer te zeen
samen met'n olden kroezeboom dee'w hebt;
Bu'j veur menigeen 'n thoeskom'm en zekt de leu
Reurle, wi'j bunt d'r waer!

Jan van der Lende 15-1-2014 www.wentersplat.nl

Historische Vereniging Old Reurle: Opgericht 15 februari 1984 Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

Voorzitter:	Dhr. D.Chr. Weenk, Kerkplein 10, 7261 AZ Ruurlo T: 0573-453774 E: decewe@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Bankrekening:	Rabobank Graafschap-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer NL48 RABO 0356 7229 96 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. H. Wezinkhof Kapelweg 4, 7251KM Vorden. E: wezink@planet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Mw. W.H. Braakhekke, Hengeloseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: braakhekkewh84@gmail.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. A.K. van Gijssel, Haarskamp 55, 7261 ZB Ruurlo T: 0573-450221 E: a.k.gijssel@zonnet.nl Dhr. G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo T: 0573-453435 E: gj.glijnis@concepts.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
Archief:	In de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke 1 ^e woensdagmiddag van 1 oktober-1 mei 13.30-17.00 uur en op afspraak. E: oldreurle@gmail.com
Contributie per seizoen:	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 6,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X